

LANDENRAPPORT

GUINEESE SLACHTOFFERS VAN MENSENHANDEL IN NEDERLAND

23 februari 2017, Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel

Den Haag

M.M. Priest

Publicatie mede mogelijk gemaakt door Nationale Postcode Loterij

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	4
Land van oorsprong	6
Achtergrond en kwetsbaarheden van slachtoffers	8
Hulpverlening	10
Handhaving en Beleid	12
Conclusie	15
Bijlage	16

INLEIDING

Onder de sluier van de groeiende vluchtelingenstroom die de afgelopen jaren op gang is gekomen, brengen mensenhandelaren steeds meer West-Afrikaanse meisjes en vrouwen Europa binnen.¹² Deze verhoogde instroom betreft in Nederland met name meisjes en vrouwen uit Nigeria, Guinee en Sierra Leone.³ Om deze groeiende groep slachtoffers van mensenhandel⁴ zo vroeg mogelijk te kunnen signaleren en zo goed mogelijk bij te kunnen staan in zorg, procedure en beleid heeft het CKM een nadere literatuurstudie naar deze groep gedaan, ondersteund door informatie verkregen van sleutelrespondenten en slachtoffers zelf.

Een groot deel van de kwetsbaarheid van deze slachtoffers ligt in (het gebrek aan) vertrouwen. Vertrouwen dat opgebouwd moet worden en waarbij communicatie een belangrijke rol speelt. Te vaak wordt er vanuit West-Europees perspectief naar deze populatie gekeken. Dit bemoeilijkt de communicatie met West-Afrikaanse slachtoffers, omdat de bejegening en communicatie niet aansluit bij hun belevingswereld. Dat heeft onder meer te maken met verschil in taal, emotionele expressie, religieuze beleving, culturele achtergrond en de psychische toestand waarin het slachtoffer kan verkeren. Daarbij verschilt het begrip van wat hen is overkomen vaak op verschillende vlakken met het Westerse begrip van het delict mensenhandel. Het zijn deze kwetsbaarheden die een cultuurspecifieke en –sensitieve aanpak rechtvaardigen. Een dergelijke aanpak kan bijdragen aan een betere opbouw van de vertrouwensband en tot een efficiëntere hulpverlening, betere procedures en een effectievere opsporing.

In dit landenrapport wordt gekeken naar de Guineese slachtoffers van mensenhandel die in Nederland verblijven. In de afgelopen jaren hebben Guineese vrouwen bij Fier⁵ steeds de grootste groep gevormd onder de buitenlandse slachtoffers van mensenhandel in de opvang en in de beschermde opvang voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv's). In Nederland zijn echter nauwelijks veroordelingen geweest naar aanleiding van een getuigenis en/of verklaring van een Guinees slachtoffer van mensenhandel.

Om de achtergrond van Guineese slachtoffers van mensenhandel in Nederland zo volledig mogelijk in beeld te krijgen wordt in dit rapport eerst aandacht besteed aan het land van oorsprong. Met dit algemene beeld van de culturele achtergrond van slachtoffers uit Guinee wordt gekeken naar de kenmerkende kwetsbaarheden voor deze groep waar rekening mee dient te worden gehouden. Vervolgens wordt aan de hand van deze verkregen informatie belicht hoe een meer cultuurspecifieke en –sensitieve benadering professionals werkzaam met slachtoffers van mensenhandel in de hulpverlening

---

¹ International Organisation for Migration (IOM), 'West and Central Africa', <https://www.iom.int/west-and-central-africa>, geraadpleegd op 21 december 2016: 'In recent years, irregular migration from sub-Saharan Africa towards Europe, and between West and Central Africa, has substantially increased.'

² The Guardian, 'Trafficking of Nigerian women into prostitution in Europe 'at crisis level'', <https://www.theguardian.com/global-development/2016/aug/08/trafficking-of-nigerian-women-into-prostitution-in-europe-at-crisis-level>, geraadpleegd op 18 november 2016.

³ Comensha, 'Jaaroverzicht. Het beeld van 2015', <http://mensenhandel.nl/files/CoMensha-jaaroverzicht-2015-web.pdf>, geraadpleegd 21 december 2016. p. 27.

⁴ Waar in dit stuk gesproken wordt van slachtoffers van mensenhandel moet gelezen worden: mogelijke slachtoffers van mensenhandel. Echter voor de leesbaarheid is gekozen om te spreken van slachtoffers.

⁵ CKM is onderdeel van Fier, www.fier.nl, Fier biedt gespecialiseerde zorg in een veilige, beschermde omgeving aan slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties.

van dienst zou kunnen zijn. Daarna wordt uiteengezet hoe meer cultuursensitiviteit mensenhandel professionals werkzaam in handhaving tot nut zou kunnen zijn. En tot slot hoe cultuursensitief werken beter geborgd zou kunnen worden in beleid.

LAND VAN OORSPRONG

Guinee fungeert als land van oorsprong, doorvoer en bestemming voor mannen, vrouwen en kinderen onderworpen aan gedwongen arbeid of seksuele uitbuiting door mensenhandel.⁶ Nederland wordt aangemerkt als een van de bestemmingslanden voor deze populatie.

Guinee is onderverdeeld in verschillende etnische groepen die vaak regio gebonden zijn. De grootste groepen zijn de Pular (ook wel Peul of Fulani, 40%), Malinké (ook wel Mandingo, 30%) en Susu (ook wel Soussou, 20%). De Pular zijn de grootste groep in Moyenne Guinée, de Malinké in Haute Guinée en de Susu zijn de dominante groep in Basse Guinée. Deze verschillende etnische groepen hebben vaak eigen gebruiken, rituelen en normen en waarden binnen de overkoepelende Guineese cultuur. Hoewel discriminatie op basis van etnische afkomst bij wet is verboden in Guinee, speelt etniciteit in politiek en samenleving een belangrijke rol.⁷

In Guinee is de overgrote meerderheid moslim (85%), maar er zijn ook christenen (10%). In de politiek speelt geloofsovertuiging geen rol van betekenis en er zijn over het algemeen geen religieuze spanningen. Etnische spanningen komen echter wel voor, de regering probeert daarom de religieuze verdraagzaamheid te benutten om mogelijke etnische spanningen te verzachten.⁸ In met name de rurale gebieden in Guinee komt ook Animisme voor. Animisme is een natuurreligie die ervan uit gaat dat alles ter wereld een bepaalde kracht bezit: niet alleen mensen en dieren, maar ook bijvoorbeeld de aarde, planten, donder, wind, rotsen en woorden. Animisme kan naast andere religies beleden worden, het is dan meer een wereldbeschouwing.⁹

De Guineese politie en de diverse ministeries erkennen dat mensenhandel en kinderhandel bestaan in Guinee. De Nationale Commissie voor de Bestrijding van Mensenhandel en Kinderhandel (CNLTPE), is echter nauwelijks effectief door het gebrek aan financiële middelen volgens UNICEF.¹⁰ Guineese slachtoffers van mensenhandel vluchten voor de situatie van extreme armoede en een onzeker bestaan. Ondanks het grote economisch potentieel van Guinee, behoort het nog steeds tot de tien armste landen ter wereld. Deze armoede treft met name bijna 60% van de minderjarige bevolking.¹¹ In Guinee hebben de drugshandel in het bijzonder, en de criminaliteit in het algemeen, nagenoeg vrij spel. Daarbij is er veel corruptie. Een groot deel van de Guineese families sturen hun kinderen naar buurlanden en Europa om geld te verdienen. Ook veel volwassenen maken deze keuze. Eenmaal daar aangekomen, wordt echter vaak duidelijk dat legale arbeid doorgaans niet tot de mogelijkheden behoort.

---

⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken (BuZa), 'Algemeen Ambtsbericht Guinee', Juni 2014, <http://www.mensenhandelweb.nl/system/files/documents/25%20jun%202014/algemeen-ambtsbericht-guinee-juni-2014.pdf>. p. 60.

⁷ Idem. p. 40.

⁸ Idem. p. 41.

⁹ Stringer, Martin D. (1999). "Rethinking Animism: Thoughts from the Infancy of our Discipline". Journal of the Royal Anthropological Institute. 5 (4): 541-56.

¹⁰ UNICEF, 'Samenvatting Child Notice Guinee', 2015, https://www.unicef.nl/media/4606746/unc_samenvatting_cn_guinee_final.pdf. p. 16.

¹¹ Idem, p. 13.

Migratie vanuit Guinee gaat veelal vanuit Conakry via Bamako, Gao en Agadez, via Arlit of via Dirkou naar Tripoli (zie Factsheet).¹² Het voornaamste land van bestemming van Guineese migranten is Frankrijk (bijlage 1). De Franse overheid heeft de bestrijding van mensenhandel hoog op de agenda staan en heeft zich in de afgelopen jaren ook specifiek op mensenhandel uit West-Afrikaanse landen gericht. Vooral slachtoffers van mensenhandel uit Nigeria en Ghana komen in Frankrijk steeds duidelijker in beeld. Ook België is als francofoon land een voorname doelbestemming voor Guineese migranten. Daar zijn vooral mannelijke Guineeërs nadrukkelijk aanwezig in het straatbeeld. Uit de literatuur blijkt echter dat deze populatie in België en Frankrijk niet vaak in verband wordt gebracht met mensenhandel.

Voor kinderen geldt dat zij Guinee niet mogen verlaten zonder in het bezit te zijn van een speciale vergunning die is afgegeven door de autoriteiten van de woonplaats, met instemming van de ouders, voogd of persoon die zorg draagt voor het kind. In de praktijk wordt deze wettelijke bepaling echter zelden toegepast. De belangrijkste bestemmingen voor kinderen die slachtoffer zijn van mensenhandel, inclusief gedwongen arbeid, zijn: Senegal, Mauritanië, Saoedi-Arabië, Mali, Kaapverdië, Guinee-Bissau, Marokko, Ivoorkust, Benin, Frankrijk, Italië, Zwitserland, Oekraïne, België, Nederland, Griekenland en Spanje.¹³

---

¹² IOM, 'Mediterranean Migration Routes', 15 juni 2015, <https://www.iom.int/infographics/mediterranean-migration-routes-15-june-2015>.

¹³ UNICEF, 'Guinee', 2015, p.16.

ACHTERGROND EN KWETSBAARHEDEN VAN SLACHTOFFERS

*Discriminatie en geweld tegen kinderen en vrouwen, gedwongen huwelijken op jonge leeftijd en Vrouwelijke Genitale Verminking (VGV) worden gerechtvaardigd en in stand gehouden door verschillende regels, gewoonten en gebruiken in Guinee.*¹⁴

Hoewel de levensverwachting en het sterftecijfer is verbeterd in de afgelopen decennia, blijft de zeer veelvoorkomende praktijk van Vrouwelijke Genitale Verminking (VGV) bijdragen aan hoge kindersterfte en moedersterfte in Guinee. Het vruchtbaarheidscijfer blijft hoog met ongeveer 5 kinderen per vrouw als gevolg van onder andere beperkt gebruik en beschikbaarheid van anticonceptiemiddelen, een gebrek aan educatie en emancipatie onder vrouwen.¹⁵ Seksuele intimidatie en (seksueel) geweld tegen vrouwen zijn wijdverbreid in Guinee, met name minderjarigen zijn hiervoor kwetsbaar.

In Guinee is de band met de grootfamilie, een ruime kring van samenlevende verwanten, sterk. Vaak wonen verschillende generaties samen in een huis. In deze traditionele samenlevingsvorm worden kinderen beschouwd als kinderen van de hele familie. Deze kinderen worden echter als minderwaardig gezien als ze buitenechtelijk zijn verwekt, als ze uit een etnisch gemengd huwelijk zijn verwekt, als een van de ouders komt te overlijden, als beide ouders overlijden, of als de ouders scheiden. Omdat deze kinderen dan niet langer als volwaardig lid van de familie worden beschouwd, worden ze bijzonder kwetsbaar, onder andere voor mensenhandel.

Schadelijke traditionele praktijken zoals VGV, confiage (kind bij een ander familielid laten opgroeien), sororaat (huwelijk met de zus van de vrouw) en leviraat (zwagerhuwelijk) komen op grote schaal voor. Hoewel officieel verboden, is 96,6% van de Guineese vrouwen besneden. Van oudsher is vrouwenbesnijdenis in Guinee een inwijdingsritueel dat bij meisjes in de leeftijd van 12 tot 18 jaar de overgang markeerde naar volwassenheid. In recente jaren worden de meisjes op steeds jongere leeftijd besneden, 97% van de meisjes wordt besneden vóór haar vijftiende. De leeftijd waarop meisjes besneden worden varieert echter per bevolkingsgroep, bij de Pular, de grootste bevolkingsgroep in Guinee, worden de meisjes tegenwoordig besneden tussen hun zesde en tiende.¹⁶ 'Onbesneden personen worden gestigmatiseerd, achtergesteld en zelfs buitengesloten van de samenleving. Ouders kunnen moeilijk omgaan met de sociale druk en slagen er niet in hun kinderen te beschermen tegen besnijdenis. Daders van besnijdenissen worden bijna nooit vervolgd.'¹⁷

Meisjes worden al op jonge leeftijd uitgehuwelijkt in Guinee. Dit houdt direct verband met het besnijden van de meisjes op jonge leeftijd, het meisje dient namelijk voor haar uithuwelijking al besneden te zijn. Twee derde van de Guineese meisjes wordt voor haar achttiende uitgehuwelijkt, vaak aan een oudere man of aan een man met meerdere vrouwen. Met name in de rurale gebieden van Guinee (Moyenne Guinée en Guinée Forestière) worden huwelijken van zeer jonge meisjes (van soms 11 jaar oud)

---

¹⁴ Idem, p. 14.

¹⁵ Central Intelligence Agency (CIA), 'The World Factbook – Guinea', <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gv.html>, geraadpleegd 16 januari 2017.

¹⁶ Anonieme bron. Slachtoffer mensenhandel uit Guinee.

¹⁷ UNICEF, 'Guinee', 2015, p.16.

gearrangeerd. Ongeveer 80% van de gehuwde of samenwonende vrouwen is slachtoffer van huiselijk geweld. Verkrachting binnen het huwelijk wordt niet beschouwd als misdrijf en wordt niet bestraft.¹⁸

Guineese slachtoffers van mensenhandel in Nederland zijn voornamelijk jonge vrouwen die als minderjarige van huis zijn gevlucht en uiteindelijk zijn ontsnapt aan een gedwongen huwelijk met een oudere man en een mogelijke her-besnijdenis. Het verhaal van deze meisjes die vluchten is vaak dat de oudere man aan wie ze zijn uitgehuwelijkt niet tevreden is met de 'moderne', 'lichte' vorm van besnijdenis die de meisjes al hebben ondergaan, en dat hij eist dat het nog een keer op de traditionele, ingrijpender manier wordt uitgevoerd. Als ze weglopen komen ze vaak in de hoofdstad van Guinee, Conakry terecht en blijkt uit de verhalen van slachtoffers in Nederland dat ze soms daar al in de prostitutie belanden. Dit is in ieder geval meestal het moment waarop ze in contact komen met een mensenhandelaar.¹⁹

In Nederland worden Guineese slachtoffers van mensenhandel doorgaans niet in de prostitutie aangetroffen, maar worden ze pas gesignaleerd als ze op de een of andere manier zijn ontkomen aan de mensenhandelaar en het slachtoffer zichzelf meldt. Het slachtoffer vertelt zelf uitgebuit te zijn in Nederland. Via de politie, de Koninklijke Marechaussee (KMar) of via het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) komen de meeste slachtoffers terecht in de beschermde opvang voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen of de Categoriele Opvang voor Slachtoffers van Mensenhandel (COSM) en mogelijke daarna bij een specialistische hulpverleningsinstantie zoals Fier. Ook kan een slachtoffer na signalering direct bij Fier geplaatst worden.

Niet alle geregistreerde mogelijke slachtoffers van mensenhandel uit Guinee doen aangifte. Hoewel ook ambtshalve een opsporingsonderzoek naar mensenhandel gestart kan worden, vormt de aangifte van een slachtoffer meestal de basis voor een opsporingsonderzoek en een vervolging. Hoewel een slachtoffer baat kan hebben bij vervolging en een veroordeling, kunnen slachtoffers drempels ervaren voor het doen van (een gedetailleerde) aangifte. Zo kan er angst bestaan voor represailles van de dader, het gebeurde kan nog als te traumatisch worden ervaren om te bespreken, of er kan bijvoorbeeld overweldigende schaamte bestaan over het gebeurde ten opzichte van de eigen familie.

---

¹⁸ Idem.

¹⁹ *Terre des Hommes* en Centrum Kinderhandel Mensenhandel, 'Van je familie moet je het hebben. Een verkennend onderzoek naar de achtergronden van Guineese slachtoffers van mensenhandel', Maart 2014.

HULPVERLENING

De omstandigheden waarin slachtoffers (gedurende de opvang) verblijven kunnen zeer bepalend zijn. Hulpverleners stellen dat de aangiftebereidheid van slachtoffers over het algemeen toeneemt wanneer zij worden opgevangen in een afgeschermd en veilige omgeving en toegesneden hulp ontvangen.²⁰

In 2005/2006 vertrok een grote groep alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv's) met onbekende bestemming uit de asielopvang. Vermoed werd dat een deel van hen het slachtoffer werd van mensenhandel. Om kwetsbare amv's te beschermen is per 1 januari 2008 de pilot 'beschermde opvang' formeel van start gegaan, met 45 opvangplaatsen, verdeeld over vijf locaties.²¹ Bij de start van de pilot zijn de Indiase en Nigeriaanse amv's als risicogroepen bestempeld, later gevolgd door de Chinese en Guineese amv's. Deze groepen zijn binnen de beschermde opvang ook de grootste geweest.²² Uit de evaluatie van deze pilot is gebleken dat Guineese meisjes veelal blij zijn met de beslotenheid van de opvang. Dit zijn vaak meisjes die seksueel misbruikt zijn (van wie impliciet wordt aangenomen dat dit in het kader van internationale mensenhandel is gebeurd) en derhalve behoefte hebben aan een veilige en beschermende omgeving.²³

Guineese jonge vrouwen hebben over de afgelopen jaren steeds de grootste groep gevormd in de beschermde opvang bij Fier. Rena is de opvang van Fier voor kwetsbare anderstalige (aanstaande) moeders met hun kinderen die zijn vastgelopen doordat ze ingrijpende gebeurtenissen hebben meegemaakt die ze onvoldoende zelf kunnen verwerken of hebben verwerkt en/of waarbij de ontwikkeling van de kleine kinderen hierdoor bedreigd wordt. Vaak is er sprake van mensenhandel. Uit de hulpverlening aan deze groep blijkt dat zich hier regelmatig problematiek voordoet voortkomend uit langdurige vroegkinderlijke traumatisering, dissociatieve klachten, een posttraumatische-stressstoornis (PTSS), een licht verstandelijke beperking en somatische klachten als gevolg van VGV. In het aanbieden van hulp is het van belang rekening te houden met de specifieke culturele achtergrond van Guineese slachtoffers. Guineese vrouwen zijn bijvoorbeeld geneigd zich onderdanig op te stellen, schuwen contact met autoriteitsfiguren en weten zich vaak geen houding te geven ten opzichte van mannelijke begeleiders. Guineeërs zijn veelal ingetogen in hun expressie. Hoewel ze initieel weinig begrip hebben van de westerse cultuur, zullen ze dit niet snel toegeven. Hetgeen tot problemen in de communicatie kan leiden en in het opbouwen van de noodzakelijke vertrouwensband.

Er is mogelijk ook sprake van overgangsproblematiek onder Guineese slachtoffers die worden opgevangen.²⁴ Guineese slachtoffers kunnen problemen ervaren wanneer ze zich accommoderen aan de Nederlandse cultuur. Bij de beoordeling en aanpak van hieruit voortkomende problematiek dient niet

---

²⁰ Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen, 'Mensenhandel. Zevende rapportage van de Nationaal Rapporteur', 2009, p. 133.

²¹ WODC, 'Tussen beheersing en begeleiding. Een evaluatie van de pilot 'beschermde opvang risico-AMV's'', 2010, p. 11.

²² Idem, p. 12.

²³ Idem, p. 69.

²⁴ 'Vluchtelingen hebben op heel verschillende manieren moeite met de aanpassing aan de Nederlandse cultuur. [...] Het sleutelwoord bij acculturatie is dus overgang: de al dan niet volledige overgang van de ene cultuur naar de Nederlandse, met alle stadia daarin. Het psychiatrische beeld dat hierbij past is het acculturatieprobleem ([voorheen] DSM-IV: V62.4)' (Rolhof 2005, p.18-19).

alleen rekening gehouden te worden met psychische klachten, maar ook met uitingen van culturele onvrede en gezondheidsklachten. Er moet worden getracht de problemen niet uitsluitend vanuit West-Europees perspectief te bezien. Een veelvoorkomende fout is dat er bijvoorbeeld regels ingesteld worden om het gedrag te sturen in plaats van dat er wordt gekeken naar de onderliggende reden voor het gedrag. Denk hierbij aan agressie of het vertonen van normafwijkend gedrag. Het instellen van regels is dan slechts symptoombestrijding.²⁵ Om structurele verandering teweeg te brengen is het van belang kennis te hebben van de culturele achtergrond van een slachtoffer en het gedrag te kunnen duiden in relatie tot de Nederlandse context waarin het slachtoffer zich nu bevindt.

Ook is gebleken dat vrouwen die slachtoffer zijn geworden en verblijven in de opvang veelal afkomstig zijn uit rurale gebieden in Guinee en zijn opgegroeid met het Animisme. Animisme is niet vergelijkbaar met Voodoo in die zin dat het als pressiemiddel wordt gebruikt bij mensenhandel. Het is echter wel van belang rekening te houden met de invloed die het kan hebben op het wereldbeeld van een Guinees slachtoffer van mensenhandel. Door deze beschouwing zou het bijvoorbeeld kunnen dat een bepaald persoon, dier, object, woord of natuurfenomeen een negatieve lading heeft voor een slachtoffer. Rekening houdende met Animisme zou het toekennen van een negatieve of positieve waarde bespreekbaar gemaakt kunnen worden.

Cultuursensitief werken kan ook een positieve bijdrage leveren aan een eventuele terugkeer van Guineese slachtoffers van mensenhandel. De volgende achtergrondinformatie kan hierbij van pas komen. Vrouwelijke slachtoffers hebben vaak een verleden van traumatische ervaringen in Guinee en worden bij terugkeer geconfronteerd met een kwetsbare en ondergeschikte positie als vrouw. Ook is de band met familie in Guinee vaak ernstig beschadigd door het ontoren van het door de familie gearrangeerde huwelijk. Daarbij is de vrouw zelf bevestigd doordat zij gedwongen seks heeft moeten hebben en er ook sprake kan zijn van buitenechtelijke kinderen. Daarnaast kan er ook spanning zijn met de familie, omdat het slachtoffer niet voldaan heeft aan de verwachting dat zij in Europa geld zou verdienen voor haar familie. Afhankelijk van haar leeftijd, waar zij oorspronkelijk vandaan komt, haar opleidingsniveau en het opleidingsniveau van haar ouders bestaat ook het risico op besnijdenis of her-besnijdenis. Er was tot voor kort nog niet voldoende ondersteuning, opvang en begeleiding aanwezig in Guinee om te kunnen voorzien in een succesvolle terugkeer. Inmiddels is er een project geïnitieerd met Terre des Hommes en de Guineese organisatie Aguías om terugkerende vrouwen die slachtoffer zijn van mensenhandel op te vangen.²⁶

---

²⁵ Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2015) 'Mensenhandel: Naar een kindgericht beschermingssysteem', Den Haag: BNRM, pp. 49.

²⁶ TdH & CKM, 'Van je familie moet je het hebben', 2014.

HANDHAVING EN BELEID

Er zijn in Nederland nauwelijks tot geen mensenhandelaren veroordeeld als gevolg van verklaringen van slachtoffers uit Guinee. Om te komen tot een succesvollere opsporing en vervolging is het van belang kennis te vergaren over de (culturele) achtergrond van de slachtoffers.

Slachtoffers zonder verblijfsrecht hebben op grond van internationale en nationale wet- en regelgeving recht op vreemdelingrechtelijke bescherming. Op grond van Hoofdstuk B8/3 van de Vreemdelingencirculaire moeten de politie en de KMar bij de geringste aanwijzing van mensenhandel de betrokkene wijzen op het recht om gebruik te maken van maximaal drie maanden bedenktijd en op de mogelijkheid tot het doen van aangifte. De bedenktijd geeft een mogelijk slachtoffer de tijd om tot rust te komen, zich te onttrekken aan de mensenhandelaar en na te denken over het al dan niet verlenen van medewerking aan de opsporing dan wel vervolging van de mensenhandelaar. Zodra een slachtoffer besluit deze medewerking te verlenen geldt dit als een aanvraag voor de regeling inzake tijdelijk verblijf mensenhandel. Volgens verschillende organisaties in het veld maken West-Afrikaanse slachtoffers van mensenhandel steeds minder vaak gebruik van deze verblijfsregeling mensenhandel omdat zij, mogelijk op advies van hun advocaat, een asiolverzoek indienen. De reden hiervoor kan zijn dat de kans van slagen van een asiolverzoek groter wordt geacht dan het verblijf op niet-tijdelijke humanitaire gronden als het strafrechtelijke opsporings- en vervolgingsonderzoek naar mensenhandel wordt geseponeerd.²⁷

Guineese meisjes gebrekkig beschermd

Tot voor kort was het zo dat een asiolverzoek van een Guineese vrouw met een onbesneden dochter een grotere kans van slagen had dan het verblijf op niet-tijdelijke humanitaire gronden. Net als in Frankrijk, België en de meeste andere Europese landen werd in Nederland het grote risico op VGV bij de dochter bij terugkeer naar Guinee erkend. Dit was een reden voor het honoreren van een asielaanvraag. Sinds 2015 is dit in Nederland echter niet langer het geval, omdat de Raad van State heeft geoordeeld dat Guineese meisjes geen risico lopen op besnijdenis als de moeder niet wil dat hun dochter besneden wordt.²⁸ Onterecht volgens Defence for Children omdat deze uitspraak in strijd is met de verplichting in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind om het belang van het kind voorop te stellen en om kinderen die asiel aanvragen extra hulp te bieden bij het verkrijgen van hun rechten.²⁹ Bovendien wijst de praktijk uit dat er nog steeds op grote schaal VGV plaatsvindt in Guinee, met name in rurale gebieden.³⁰

Op basis van de Guineese mogelijke slachtoffers die aangifte hebben gedaan van mensenhandel zijn het laatste decennium nauwelijks tot geen mensenhandelaren vervolgd. De voornaamste reden hiervoor is dat het ontbreekt aan opsporingsindicaties waardoor mensenhandelaren niet in beeld komen. In een aangifte wordt gevraagd naar vluchtgegevens, huisvesting, locatie van uitbuiting, en personalia, adres-, telefoon- en voertuiggegevens van de verdachten. West-Afrikaanse slachtoffers van mensenhandel,

---

²⁷ Politie Landelijk Eenheid, 'De aard en omvang van West-Afrikaanse mensenhandel in Nederland. Een onderzoek op basis van verklaringen van mogelijke slachtoffers', 2015.

²⁸ Raad van State, 'Uitspraak 201410280/1/V2', <https://www.raadvanstate.nl/uitspraken/zoeken-in-uitspraken/tekst-uitspraak.html?id=84153>, geraadpleegd 26 september 2016.

²⁹ Martin Vegter, 'Moeders wil is geen wet', <https://www.defenceforchildren.nl/images/69/4640.pdf>, geraadpleegd 26-9-2016.

³⁰ UNICEF, 'Guinee', 2015, p.14.

inclusief Guineese slachtoffers, verstrekken hierover vaak weinig informatie. Bij het opnemen van aangiften van Guineese slachtoffers wordt mogelijk onvoldoende rekening gehouden met het feit dat het in West-Afrikaanse landen over het algemeen ontbreekt aan administratieve registratie. Er zijn geen bestanden met vingerafdrukken, geen straatnamen, er zijn veel valse paspoorten in omloop en leeftijd is lastig vast te stellen.

Om te komen tot meer gedetailleerde aangiften met meer opsporingsindicaties is het van belang om vertrouwen op te bouwen. Deze populatie van slachtoffers is het vaak niet gewend dat ze een veilige aangifte kunnen doen die ergens toe leidt. Aangifte is voor hen een grote stap. Aan deze slachtoffers moet goed uitgelegd worden wat de politie voor hen kan betekenen, wat een aangifte inhoudt en waarom een aangifte belangrijk is. Het is daarbij een voorwaarde dat er een veilige omgeving wordt gecreëerd voor het doen van aangifte.³¹ Met name in dit kader is het van belang gebruik te maken van de bedenktijd, vertrouwen ontstaat niet van het ene op het andere moment, vertrouwen heeft tijd nodig om te groeien. Ook Cultuursensitiviteit kan bijdragen aan het opbouwen van vertrouwen. Guineese slachtoffers kunnen in meer of mindere mate belangrijke informatie achterhouden uit angst voor represailles van de daders en vanwege gebrek aan vertrouwen in autoriteiten. De mensenhandelnetwerken die actief zijn strekken zich uit over de landgrenzen en kunnen mogelijk familie en kinderen van slachtoffers bedreigen in land van herkomst. En in Guinee is op grote schaal corruptie aanwezig, waardoor het vertrouwen in politie laag is. Investeren in een vertrouwensrelatie door de politie is daarom van belang.

In het kader van het opbouwen van vertrouwen moet ook aandacht worden besteed aan de keuze voor de tolk en hoe de tolk betrokken wordt bij het intakegesprek en het horen van het slachtoffer. Wanneer een tolk wordt ingeschakeld die afkomstig is uit hetzelfde gebied als de aangever dan kan dit tot een onderlinge vertrouwensband leiden, maar ook tot angst bij de aangever dat zijn of haar verhaal via de tolk terecht komt bij de mensenhandelaar. Schaamte speelt hier ook een belangrijke rol. Uit praktijkervaring bij Fier blijkt dat vrouwen soms hun verhaal juist niet willen delen met iemand uit het land van herkomst omdat dat als 'te dicht bij huis' wordt ervaren. Schaamte voor hetgeen hen is overkomen neemt dan de overhand en bemoeilijkt de disclosure: het slachtoffer klapt dicht.

Lichamelijk of psychisch letsel kan ook een belemmering vormen bij het afleggen van een gedetailleerde verklaring. Uit gesprekken met medewerkers van Fier blijkt dat zich bij deze groep regelmatig problematiek voordoet voortkomend uit langdurige vroegkinderlijke traumatisering, dissociatieve klachten, een posttraumatische-stressstoornis (PTSS), een licht verstandelijke beperking en somatische klachten als gevolg van VGV. Dit kan van invloed zijn op de betrouwbaarheid, consistentie en de gedetailleerdheid van de aangifte. Om voldoende oog te hebben voor de culturele, religieuze en psychische achtergrond van het mogelijke slachtoffer en te komen tot gedetailleerde aangiften, is het van belang een risicoanalyse uit te voeren alvorens het slachtoffer wordt gehoord. Deze risicoanalyse, die in lijn is met Europese wet- en regelgeving, kan uitgevoerd worden door de politie, de behandelaar, de zorgverlener en eventueel in overleg met een cultureel antropoloog om te bepalen of en onder welke omstandigheden het slachtoffer gehoord kan worden.

---

³¹ Margrite Kalverboer, 'Het belang van het kind in het vreemdelingenrecht pedagogisch geduid en gewogen', 2014. p. 21; Organization for Security and Co-operation in Europe, 'Trafficking in Human Beings Amounting to Torture and other Forms of Ill-treatment', 2013.

Horen van slachtoffers en nut van risicoanalyse

Een multidisciplinaire risicoanalyse kan er bijvoorbeeld toe leiden dat er voldoende psychische ondersteuning is tijdens het horen, er expliciet gelet wordt op mogelijke dissociatie bij het slachtoffer, de vraagstelling aangepast wordt aan de cognitieve ontwikkeling van het slachtoffer en/of de psychische gesteldheid en rekening gehouden wordt met de duur van het horen. Zo kunnen er voldoende pauzes ingelast worden, kunnen inconsistenties geduid worden en kan er voor gekozen worden om bepaalde thema's later te bevragen wanneer er meer vertrouwen opgebouwd is. Ook kan er op voorhand bepaald worden of het slachtoffer een voorkeur heeft voor een man of een vrouw die het gehoor afneemt en kunnen vragen afgestemd worden op de culturele en religieuze context van het slachtoffer. Dit laatste ligt met name in terminologie en het vragen naar bepaalde details. Tot slot kan er voor gekozen worden dat mensenhandelrechercheurs die kennis hebben van religieuze dwangmiddelen en de culturele achtergrond van het slachtoffer, het gehoor afnemen. Deze aanpassingen leiden naar verwachting tot meer gedetailleerde aangiften.³²

De onzekerheid bij het slachtoffer over de verblijfsprocedure kan ook van invloed zijn op de kwaliteit van de aangifte. Deze onzekerheid kan afbreuk doen aan het vertrouwen en het veiligheidsgevoel van de slachtoffers in de Nederlandse autoriteiten, met het gevolg dat slachtoffers niet hun volledige verhaal durven te doen. Het ontbreekt daarvoor mogelijk aan het vertrouwen in een langdurige bescherming, omdat de kans op een afwijzing in de verblijfsprocedure mensenhandel dan wel asiel te groot kan worden geacht.³³

Om te komen tot meer gedetailleerde aangiften van mensenhandel heeft de Minister van Veiligheid en Justitie reeds de volgende toezeggingen gedaan om de bescherming van West-Afrikaanse slachtoffers en de opsporing van mensenhandelaren te verbeteren³⁴:

- Er wordt geïnvesteerd in het vergroten van de kennis van cultuuraspecten en -verschillen in West-Afrika bij mensenhandelrechercheurs.
- Experts worden betrokken bij het verhoor en de aangifte van West-Afrikaanse slachtoffers mensenhandel.
- Er wordt gezorgd voor een veilige omgeving bij het doen van aangifte door de aangiften op te nemen met behulp van de tolkentelefoon waarbij de naam van de aangever voor de tolk onbekend blijft.
- Er komt een verschuiving van dadergerichte aanpak naar een slachtoffergerichte aanpak. Zo wordt gewerkt aan een multidisciplinaire vaststelling van slachtofferschap.

---

³² NRM (2015) 'Mensenhandel: Naar een kindgericht beschermingssysteem', Den Haag: BNRM, pp. 83.

³³ Idem, pp. 77 –78.

³⁴ Ard van der Steur, 'Brief van de minister van Veiligheid en Justitie aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal', 28 september 2015.

CONCLUSIE

Dit landenrapport beoogt een bijdrage te leveren aan de tijdige signalering van slachtoffers van mensenhandel uit Guinee en aan een betere positie van deze groep slachtoffers in zorg, procedure en beleid. Door kennis van de culturele achtergrond en kwetsbaarheden mee te nemen in de benadering van deze slachtoffers ontstaat er meer ruimte voor het opbouwen van een vertrouwensband. Deze vertrouwensband kan een significante bijdrage leveren aan efficiëntere hulpverlening, betere procedures en een effectievere opsporing. Een cultuursensitieve benadering is een noodzakelijk investering om te kunnen komen tot een kansrijke aangifte.

BIJLAGE

Bijlage – De voornaamste bestemmingen waar Guineese migranten in 2014 asiel hebben aangevraagd³⁵

Land	Absoluut aantal aanvragen	Procentueel aantal aanvragen
Frankrijk	2220	35%
België	1440	23%
Duitsland	1195	19%
Italië	940	15%
Nederland	140	2%
Overig	330	5%

---

³⁵ Eurostat, 'Population and Social Conditions', Maart 2015.